DOI :https://doi.org/10.5281/zenodo.13924347

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

ଜୀବନର ଆଶ୍ୱାସନା ଓ ଅନ୍ତରର ନୀରବତା ଦିହକର କଥା

(ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ "ଦିହକର କଥା")

ପରୀକ୍ଷିତ ଭୋଇ

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର:

ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିକା ଭାବରେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଛନ୍ତି ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର। ତାଙ୍କର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପାରିବାରିକ ହୋଇଥିଲେ ବି ତତ୍କାଳୀନ ଅନେକ ଘଟଣାର ଏକ ସମହାର। ଘର-ଚାରିକାନ୍ଥ ଭିତରେ ଯେ ବହୁ ଘଟଣା ରହିଛି, ତାହା ଆତ୍ମଜୀବନୀରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଜଣାପଡେ। ତାଙ୍କର ଅଠାଅଶୀ ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ଏଭଳି ପୁସ୍ତକର ରଚନା ନିଶ୍ଚୟ ପ୍ରଶଂସାର ବିଷୟ। ଏହା ପୁସ୍ତକାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଏ ୨୦୧୯ ମସିହରେ। ପୁସ୍ତକରେ ଦୀର୍ଘ ୯୦ ବର୍ଷର ଇତିହାସ ରହିଛି। ଘରକରଣା, ଶିକ୍ଷା, ସମ୍ମାନ ଓ ତତ୍କାଳୀନ ପରିବେଶର ଏକ ଧାରଣା। ବଲାଙ୍ଗିର ଇତିହାସ କ୍ଷଣେ କ୍ଷଣେ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ। ଘର, ପରିବାର ତଥା ସମ୍ପର୍କ ଯେତେ ଦୃଢ ରହିବ ସେତେ ସମାଜ, ରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ବିଶ୍ୱର କଲ୍ୟାଣ ହେବ। ସେଥିପାଇଁ କୁହନ୍ତି "Life blood of a people's not too dear a piece to secure Justic for their progery. ଲେଖିକାଙ୍କ ଲେଖାରୁ ପ୍ରମାଣିତ ଜଣେ ନାରୀର ମମତ୍ୱ ଓ କର୍ତ୍ତବ୍ୟପରାୟଣ ଦାୟିତ୍ୱବୋଧ। ତାଙ୍କର ପୁଅଠାରୁ ଝିଅଙ୍କ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାମ କରିଛନ୍ତି। ଏସବୁ କେବଳ ଜଣେ ନାରୀ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଏତିକି ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମାଜ ସେବା, ରାଜନୀତି, ଇତିହାସ, ବିଜ୍ଞାନ, ସାହିତ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷା ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ଆଧାରିତ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା। ପ୍ରଥମକରି ସେସବୁରୁ ଦୂରେଇ ରହିଥିବା ତଥା ରୋଷେଇ ଓ ଚାରିକାନ୍ଥ ଭିତରେ ଥିବା କଥା ଲେଖିଲା। ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର 'ଦିହକର କଥା'ରେ ଲେଖିବାକୁ ସତ୍ ସାହସ ସହ ଆଗକୁ ବଢିଛନ୍ତି।

ମୁଖ୍ୟଶବ୍ଦ :

ଘରକରଣା, ଅହଂଭାବ, ଅର୍ଜନ, ଗାଁସାରା, ଆତ୍ମସ୍ମୃତ, ଆତ୍ମ ପରିକ୍ଷଣ, ମନ୍ତୁରା, ଧର୍‌ସା, ଗୁନିଆ, କଳାସି, ଆବୁଡ଼ାଖାବୁଡ଼ା, ଅଣ୍ଡିରା, ଔଷଧମୁଣା, ଭୂତଘଉଡ଼ା, ବଏଲା, ସୁରତା, ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ

ଉପକ୍ରମ :

ଆତ୍ମଜୀବନୀ ହେଉଛି ଏକ ସମୟଖଣ୍ଡର ଇତିହାସ। ଲେଖକର ଅନୁଭୂତି, ସଫଳ ଓ ବିଫଳର ବିବରଣୀ ତଥା ଦୁଃଖସୁଖର ସ୍ମୃତିଲିପି। ଲେଖକ ବ୍ୟକ୍ତି କଥା କହୁକହୁ ତତ୍କାଳୀନ ସମୟର ଅନେକ ଘଟଣା ପରିବେଶକୁ ଆଙ୍କି ଦେଇଥାଏ। ତା' ଭିତରୁ ବାରିହୋଇଯାଏ ସାମାଜିକ, ସାଂସ୍କୃତିକ ଓ ଅର୍ଥନୀତି ଅବସ୍ଥା, ଏହା ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତି। ତା'ର ନିଜ କଥାକୁ ଅନ୍ୟକୁ ଶୁଣାଇଲେ ଆତ୍ମତୃପ୍ତି ଅନୁଭବ କରେ। ସେଥିରେ ମୁଁ, ମୋର, ମୋତେ ଇତ୍ୟାଦି ନିଜ ଅହଂଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ। 'ଅଙ୍ଗେ ଯାହା ନିଭାଇଛି' ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପୁସ୍ତକରେ କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ କୁହନ୍ତି "ପୁଣି ସତ ହେଉ କି ମିଛ ହେଉ, ଆତ୍ମଜୀବନୀ ବୋଇଲେ ଆରମ୍ଭରୁ ଶେଷଯାକେ ଖାଲି ମୁଁ, ମୋର,

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.13924347
Article No - BPP00231

ଯୋଗାଯୋଗ :

ପରୀକ୍ଷିତ ଭୋଇ, ଅଧ୍ୟାପକ, ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ
ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ଅମୃତ ବିହାର, ସମ୍ବଲପୁର -୦୪
E-Mail ID: Gmail-parikhitabhoi@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0004-6261-6019

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୩.୮.୨୦୨୪	୧୭.୯.୨୦୨୪	୨୫.୯.୨୦୨୪	୧.୧୦.୨୦୨୪

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ଭୋଇ, ପରୀକ୍ଷିତ; ୨୦୨୪ ।ଜୀବନର ଆଶ୍ୱାସନା ଓ ଅନ୍ତରର ନୀରବତା ଦିହକର କଥା। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୦, ସଂଖ୍ୟା : ଛ , ପୃଷ୍ଠା : ୫୧-୫୬।

ମୋତେ। ବହୁ ଘଟଣା ଓ ଚରିତ୍ର ସୃଷ୍ଟି ଭିତରେ କେଉଁ ଲେଖକର ଲେଖା ଅବା ଏହି ମୁଁ, ମୋର, ମୋତେରୁ ବିମୁକ୍ତ କି?[୧] ସେ ଯାହାହେଉ ସଫଳ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ନିର୍ଭର କରେ ଲେଖକର ଦୋଷ-ଗୁଣ ତଥା ଅନ୍ଧକାର ଓ ଆଲୁଅ ଉପରେ, ଭିନ୍ନ ଅର୍ଥରେ କହିଲେ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବା ହେଉଛି ଆତ୍ମ ପରିକ୍ଷଣ କରିବା। ଉକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ସମାଜର କୌଣସି ଦିଗରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ଆତ୍ମଜୀବନୀଟି ସଫଳ ହେବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ। ସେଥିପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ମଧ୍ୟ ଉତ୍ତର ଦାୟି ହୋଇରୁହେ ଏବଂ ନୂତନ ଜୀବନ ସନ୍ଧାନ କରେ ଆତ୍ମଜୀବନୀକାର।

ତଥ୍ୟ ଦେଇ ତଥ୍ୟର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳିତ ପ୍ରକାଶ ପାଇପାରିଲେ ତାହା ଉପାଦେୟ ଆତ୍ମଜୀବୀନୀ ହୋଇଥାଏ। ଏଯାବତ୍ ଭାରତବର୍ଷ ତଥା ଓଡ଼ିଶାରେ ବହୁ କମ୍ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସଫଳ ଓ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ ହୋଇପାରିଛି। "If autobiography in one sense history then one can turn that around and say that history is also autobiography, and in a double scene the makers of history, or these through when history is made, could find in their autobiographies, the history of their time achieved in action and speech; and the writers of history organise the vents of which they write according to and out of their own private necessities and the state of their own selves."[୨]

ମଣିଷ ପ୍ରବୃତ୍ତି, ଶୁଣିବା ଓ ଶୁଣାଇବାରୁ ହିଁ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ସୃଷ୍ଟି। ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ ଅତୀତ କଥାକୁ କହି ଲେଖକମାନେ ନିଜର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନରୁ ଆଧୁନିକ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ବିଶାଳତା ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଲେଖକମାନଙ୍କର ସେଇ ପ୍ରକାରର ଲେଖାଟିକୁ କବି ଟିପ୍‌ପଣୀ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥିଲା। ବଙ୍ଗଳାର ଈଶ୍ୱରଚନ୍ଦ୍ର ବିଦ୍ୟାସାଗରଙ୍କ ଲିଖିତ 'ଜୀବନ ଚରିତ' କୁ ଫକୀରମୋହନ ସେନାପତି ଓଡ଼ିଆରେ ଅନୁବାଦ କରିବା ପରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ରଚିତ ହୁଏ 'ଆତ୍ମ ଚରିତ' ସଫଳ ଓ ବିଫଳ ଏବଂ ପୂର୍ଣାଙ୍ଗ ଓ ଅପୂର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗ ରୀତିରେ। ସେଠାରୁ ଏଯାବତ୍ ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଚାଲିଛି ନୀରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ। ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ଶୁଭଶଙ୍ଖ ବଜାଇଥିଲେ ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ କବିମାନେ କାବ୍ୟ କବିତା ମାନଙ୍କରେ ନିଜର ପରିଚୟ ଦେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ଆତ୍ମଜୀବନୀ କହିପାରିବା ନାହିଁ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବରୁ ପୁସ୍ତକାକାରରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଆତ୍ମଜୀବନୀ ମଧ୍ୟରୁ ଫକୀର ମୋହନଙ୍କ 'ଆତ୍ମଚରିତ', ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଜୀବନ ପଞ୍ଜିକା' ଓ ଗୋବିନ୍ଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଆତ୍ମବିକାଶ' ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଗୋପାଳଚନ୍ଦ୍ର ପ୍ରହରାଜଙ୍କ 'ପ୍ରହାରଜ ପରିକ୍ରମା', ଶଶୀଭୂଷଣ ରାୟ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ରାଧାନାଥ ରାୟ, ଗଙ୍ଗାଧର ମେହେରଙ୍କ ଗ୍ରନ୍ଥଗୁଡ଼ିକରେ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ଆଭାସ ପାଇଥାଉ । ସେଥିରୁ ସମାଜର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱକୁ ଜାଣିବା ଓ ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ପାଠକଙ୍କୁ ସୁଯୋଗ ମିଳେ ।

ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି, ଗୋବିନ୍ଦ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପରେ ପରେ ଅନେକ ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି। ଏହା ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ବହୁ ମୁଖୀନତା ହେଲା। ଅନେକ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସୃଷ୍ଟି ହେବା ଫଳରେ ବିଷୟ ମଧ୍ୟ ଭିନ୍ନତି ଦେଖାଗଲା। ଶିକ୍ଷା, ସାହିତ୍ୟ, ରାଜନୀତି, ଦର୍ଶନ, ବିଜ୍ଞାନ, ମନସ୍ତତ୍ତ୍ୱ ସର୍ବୋପରି ସାମାଜିକ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଅନୁଭୂତି ଓ ତିତୀକ୍ଷା ସିଧାସଳଖ ପାଠକ ପାଇପାରିଲେ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ନାରୀ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିକାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ମଧ୍ୟ ଫୁଟିଉଠିଛି ସରସ, ସୁନ୍ଦର ଓ ଘର ଘରିକାଣ୍ଟର ଅକୁହା ବେଦନା। କେତେକ ଚିଠିପତ୍ର ଓ ଆତ୍ମସ୍ମୃତି ଭାବରେ ବି ରହିଛି। ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କେତେକ ନାରୀ ଲେଖିକା ହେଉଛନ୍ତି କୁନ୍ତଳା କୁମାରୀ ସାବତ, ରମାଦେବୀ ଚୌଧୁରୀ, ସାରଳାଦେବୀ, ରାଧାଦେବୀ, ସୀତାଦେବୀ ଖାଡ଼ଙ୍ଗା ଆଦି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରତିଭା ଶତପଥୀ, ପ୍ରତିଭା ରାୟ, ସୁଲୋଚନା ଦାସ, ମନୋରମା ଦାସ, ସଂଘମିତ୍ରା ମିଶ୍ର ଆଦି ଲେଖିକାଙ୍କ ଜୀବନୀ ଓ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ବେଶ୍ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଅର୍ଜନ କରିଛି । "In otherwords, he must be able to forget himself at the sametime remember himself- a thing firtle paradoxical but an essential feature of autobiograhy all the same. It is this peculiar nature of this form of art which makes it unique among all forms of literary art."[୩]

ଗୋଟିଏ ବିଶାଳ ପରିବାର ଗଢ଼ିବା ଓ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସମାନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟର ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଶିକ୍ଷା। ଏକାନ୍ନବର୍ତ୍ତୀ ପରିବାର ଭିତରେ ସହନଶୀଳତା, ବିଶ୍ୱ ମମତ୍ୱବୋଧ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ। ଠାଏଠାଏ ଦେଖାଯାଏ ଦରିଦ୍ରତା କିନ୍ତୁ ଦରିଦ୍ରତା ତାଙ୍କୁ କୌଣସି ବାଟ ବନ୍ଦ କରିପାରିନାହିଁ। ବୁଦ୍ଧି, ଜ୍ଞାନ-କୌଶଳ ବଳରେ ଧନ, ସମ୍ପତ୍ତି ଓ ଶିକ୍ଷା ଅର୍ଜନ କରିପାରିଛନ୍ତି। ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ବିଷୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଶ୍ରେଣୀରେ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ କରିପାରିବା। କାରଣ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ସୀମିତ ଚରିତ୍ରଙ୍କ ଆଗମନ ହୋଇଛି ଏବଂ କୌଣସି ସରକାରୀ କିମ୍ବା ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଜଡିତ ନୁହନ୍ତି। ତା' ସହିତ କୁଣିଆ-ମଇତ୍ରଙ୍କ ବୋଝ ବୋହି ଚୁଲିମୁଣ୍ଡରେ ତାଙ୍କ ଜୀବନର ରଙ୍ଗ ଧୂଆଁ କଳା ହୋଇଛି, କିନ୍ତୁ ଧୂଆଁ କଳାରେ ରହି ଘନ କୁହୁଡ଼ି ଦୁଃଖକୁ ଦୂରେଇ

ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ଗୋଟିଏ ସୁସ୍ଥ ଓ ସୁନ୍ଦର ପରିବାର ଗଢ଼ିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛନ୍ତି। ଆଜିକୁ ପ୍ରାୟ ନବେବର୍ଷ ତଳେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀ ପଢି ଦକ୍ଷ ପରିବାର ଚଳନା ଓ ସମୟ ମିଳିଲେ ରାଧାନାଥ ରାୟ ଓ ଗଙ୍ଗାଧରଙ୍କ କବିତା ଆବୃତ୍ତି କରିବା ଲେଖିକାଙ୍କୁ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନେଇଛି। ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ 'ସ୍ମୃତି ତ ନୁହେଁ କଦାପି ଫିଙ୍ଗିବାର' ଯଦି ପ୍ରଥମ ଭାଗ ହୁଏ ଦ୍ୱିତୀୟ ଭାଗ ହେବ 'ଦିହକର କଥା'। ଏହାପୂର୍ବରୁ ସେ କେବଳ କେତୋଟି କବିତା ଲେଖିଥିଲେ ଏବଂ ତାଙ୍କର କେତେଗୁଡ଼ିଏ କବିତା ରେଡ଼ିଓ ଷ୍ଟେସନରୁ ପ୍ରଚାର ହୋଇ ବହୁ ପ୍ରଶଂସିତ ହୋଇଥିଲେ। ସେ ନିଜ ପରିବାର ପାଇଁ ସତ ଚେଷ୍ଟା କରି ସଫଳ ଓ ଜଣେ ସୁଗୃହିଣୀ ନାରୀର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନ କରିଛନ୍ତି।

ସ୍ନେହ, ମମତ୍ୱବୋଧ ଓ ସହାନୁଭୂତି ଅଭାବରେ ଜଣେ ଲୋକ କେବେ ବି ବିଶାଳ ପରିବାର ଓ ତା'ର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣା କରିବା ସମ୍ଭବ ନୁହେଁ। କେବଳ ତାଙ୍କର ପରିବାର ନୁହେଁ, ସେ ଯେତେବେଳେ ସ୍ୱାମୀ ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସହିତ ଗାଁ' ଛାଡି ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆସି ରୁହନ୍ତି, ସେତେବେଳେ ଗାଁ' ର ଅନେକ ପିଲାଙ୍କୁ ବଲାଙ୍ଗିରକୁ ଆଣି ପାଠ ପଢ଼ାଇ ମଣିଷ କରିଛନ୍ତି। କାରଣ ସେତେବେଳେ ଗାଁମାନଙ୍କରେ ସ୍କୁଲ ନଥିଲା ଏବଂ ସୁବିଧା ନଥିଲା। ମଣିଷ କୌଣସି ଆସନ ପାଇଲେ କିମ୍ବା ପ୍ରଚୁର ସମ୍ପତ୍ତି ରଖିଥିଲେ କେବଳ ଲୋକଙ୍କ ସେବା କରିହବ। ଏହି ଧାରଣା ଆଦୌ ଗ୍ରହଣୀୟ ନୁହେଁ। ସେସବୁ ପାଇଁ ସେବା, ତ୍ୟାଗ ଏବଂ ମନୋବଳ ଦରକାର, ତାହା ଲେଖିକାଙ୍କ 'ଦିହକର କଥା'ରେ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ। ଗୋଟିଏ ପରିବାରରେ ଆବଦ୍ଧ ରହି ମନଖୁସି ଅନୁଭବ ଏବଂ ଜୀବନକୁ ଜାଣିବାରେ ବହୁତ କମ ଲୋକଙ୍କ ପାଖରେ ଥାଏ। ପ୍ରକୃତରେ ତାହା ହିଁ ଜଣେ କାରିଗରୀର କଳାତ୍ମକ ରୂପ।

ଲେଖିକାଙ୍କ ଅଜାଣତରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଅନେକ ସାମାଜିକ ଚଳିଚଳଣି। କେବଳ ଲେଖିଛନ୍ତି ଏକ ସ୍ମୃତିରରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ। କିନ୍ତୁ ତାହା ତତ୍କାଳୀନ ସମୟର ମାନବୀୟ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଶାସନ ଓ ଶିକ୍ଷାର କେତୋଟି ଝଲକ ରହିଛି। ବେଳେବେଳେ ଲେଖିକା ଲେଖନିଚଳନା ସମୟରେ ବହୁ ଭାବାବେଗ ହୋଇଉଠିଛନ୍ତି। ଦୀର୍ଘ ସତୁରୀ ବର୍ଷ ଦେଇ ଘଟଣା ସହିତ ଆଜିର ଘଟଣା ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିଚାରଧାରାରେ ଆତ୍ମଜୀବନୀ କଳେବର ପୃଷ୍ଟ। ସେ ଜାଣିପାରିଛନ୍ତି ବିଜ୍ଞାନର ଦ୍ରୁତ ପ୍ରଗତିକୁ। ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ପରାଧୀନତାର ବିଭେଦତା ତାଙ୍କ ମନ ଭିତରେ ଥିଲେ ହେଁ, ତାହାକୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ସୂଚାଇ ପାରିନାହାନ୍ତି। ତାହା କେବଳ କେତୋଟି ଘଟଣାରେ ଜଣାପଡୁଛି। ନାରୀମାନଙ୍କ ସ୍ୱାଧୀନତା ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିନାହିଁ। ତଥାପି ବୁଦ୍ଧିମତୀ ଲେଖିକା ତାଙ୍କ ଝିଅମାନଙ୍କୁ ପାଠପଢାରେ ଅବହେଳା କରିନାହାନ୍ତି । ଗୋଟିଏ ଶିକ୍ଷକ ପରିବାର ହିସାବରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ତାଙ୍କର ପୁଅଝିଅ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସୁଶିକ୍ଷିତ କରାଇଛନ୍ତି। ଅର୍ଥନୀତିର ଚାପରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଥିଲେ ବି ଟଙ୍କା ଅର୍ଜନ କରିବାର ମୋହ ସ୍ପର୍ଶ କରିପାରିନାହିଁ । ସେ ଚତୁର୍ଥ ଶ୍ରେଣୀଠାରୁ ପାଠପଢ଼ା ବନ୍ଦ କରି ଚୁଲିମୁଣ୍ଡରେ ବାକିତକ ଜୀବନ କଟାଇଥିଲେ ବି ଶିକ୍ଷା ଅର୍ଜନ ଓ ସ୍ନେହଶୀଳତା ତାଙ୍କ ହୃଦୟକୁ ଜୀବିତ ରଖିଛି।

ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ଲେଖିକା ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ର ଭୂମିକାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି। ରାଜନେତା, ବୈଜ୍ଞାନିକ, କଳାକାର, ସମାଜସେବୀ ଓ ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ଆଦିଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପଢ଼ିଲେ ଉକ୍ତ ବିଷୟରେ ପାଠକ ତଥ୍ୟ ଓ ତତ୍ତ୍ୱ କଥା ଜାଣିଥାନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଭୁଲିଯାଇଥାନ୍ତି ନିଜ ପରିବାର କିମ୍ବା ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱ କଥାକୁ। ସେହି ମୂଳ କଥାକୁ ମନେକରିବା ପାଇଁ ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ହିଁ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଧାରା ନିର୍ମାଣ କରିଛି। ତା' ଭିତର ରହିଛି ଉଦାରତା । ଏହି ଉଦାରତା ହେତୁ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପରମ୍ପରାଠାରୁ ଭିନ୍ନତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ସେ ଏଥି ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଚରିତ୍ରର ରୂପରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛନ୍ତି। ନିଜେ ନାତୁଣୀ ହେବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନିଜର ନାତୁଣୀର ଝିଅପୁଅଙ୍କ ମାମା ହୋଇ ଅନେକ ସମୟର ଅଭିଜ୍ଞତା ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ସଫଳ ରୂପାୟନ।

ଆତ୍ମଜୀବନୀ 'ଦିହକର କଥା' କେବଳ ଚୁଲିମୁଣ୍ଡର କଥା କୁହାଯାଇଛି ସତ, କିନ୍ତୁ ଠାଏଠାଏ ଇତିହାସକୁ ନିରିକ୍ଷଣ କରିହୁଏ। ଭଙ୍ଗାଗଢା ସପନର ଯାତ୍ରାରେ ଘଟିଥିବା ନିଛକ ଗଡ଼ଜାତର ଇତିହାସ ଭରିରହିଛି। ନିଜ ଜୀବନ ବ୍ୟତୀତ ଜେଜେଙ୍କଠାରୁ ଓ ତାଙ୍କ ମା'ଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣିଥିବା ଘଟଣାବଳୀର ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଲେଖିକାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ଭିନ୍ନ କରି ଗଢିତୋଳିଛି। ସେଥିରୁ କେତୋଟି ଘଟଣା ହେଉଛି ଜେଜେଙ୍କ ଉପଚାର ପଦ୍ଧତି, ଔଷଧମୁଣା, ଭୂତଘଉଡ଼ା ଇତ୍ୟାଦି। ସେଭିତରୁ ଗୋଟିଏ ଘଟଣା – "ଜେଜେ ବୀର, ବୀରଙ୍ଗନା, ଦେବୀ, ଭୈରବ ଆଦିଙ୍କୁ ଆବାହନ କରି ତାଙ୍କ ନାଁରେ ମନ୍ତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ବୋହୂ ମୁଣ୍ଡକୁ ରଉଳ ମନ୍ତୁରା ଫିଙ୍ଗିଲେ। ବୋହୂ ହଠାତ୍ ଘୋଡାଙ୍କ ସ୍ୱରରେ କାନ୍ଦିବା ଆରମ୍ଭ କଲା। ଜେଜେ ମନ୍ତୁରା ଚଉଳ ମାରି କହୁଥାନ୍ତି – ଯା' ଯା' ବୋହୂ ହଠାତ୍ ଉଠିପଡ଼ି କହିଲା ଯିବି ଯିବି, କହୁକହୁ ଘରୁ ବାହାରି ଦଉଡ଼ିଲା। ଜେଜେ ତା ପଛେ ପଛେ ଚଉଳ ଫିଙ୍ଗିଫିଙ୍ଗି ଦଉଡୁଥାନ୍ତି। ତାଙ୍କ ପଛରେ ଗୋଡେଇଥାନ୍ତି ଗାଁସାରା ଲୋକ। ଗଛ ଉପରକୁ ଦମ୍‌ଦମ୍ ଚଢ଼ିଗଲା। ଜେଜେବାପା ପାଟି କଲେ ଗଛ ତଳେ ଚାରିଜଣ ଧରିବାକୁ ତିଆରି ହୋଇ ଥାଅ। ଏବେ ସେ ତଳକୁ ଖସିପଡିବ। କହି ତାନ୍ତ୍ରିକ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ତା' ଦେହକୁ ରଉଳ ମୁଠେ ଫିଙ୍ଗିଦେଲେ। ସେ ଗଛ ଉପରୁ ହଠାତ୍ ଚିତ୍କାର କରି ତଳେ ପଡ଼ିଗଲା।[୪]

ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳର ସାମାଜିକ ଚଳଣିର ଇତିହାସ ଲେଖିକାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ ରହିଛି। ସ୍ମୃତିଚାରଣ କରୁକରୁ ତାଙ୍କ ଅଜାଣତାରେ ଏହିପରି ସମାଜର ସ୍ଥିତି ଓ ଅର୍ଥନୀତି ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୂଚନା ମିଳେ। ଫଳରେ ପାଠକର ମନ ଜାଣିବା ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରି ଆତ୍ମଜୀବନୀର ପରିସମାପ୍ତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅପେକ୍ଷା କରନ୍ତି। ଘରସଂସାର ଓ ପଡୋଶୀ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଭଲ ରହିବାର ପ୍ରେରଣା ଦେଇଥାଏ। ଆଧୁନିକ ସମାଜ ଜୀବନର ସଂଗ୍ରାମରେ ଲେଖିକା ତାଙ୍କ ପରିବାରକୁ ଏକ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି। ଏହାର ଅର୍ଥ ବିଶ୍ୱଭାତୃତ୍ୱ ଭାବ ଉଜ୍ଜିବିତ କରେ। କାରଣ ତାଙ୍କ ଦୀର୍ଘ ୬୦ ବର୍ଷ ଜୀବନର ଅଭିଜ୍ଞତା ' ଦିହକର କଥା' । ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଉଜ୍ଜଳ ପ୍ରତିଭାତ ହୁଏ। ନାଟକରେ ଯେମିତି ଗୋଟିଏ ଲୋକ ବିଭିନ୍ନ ଚରିତ୍ର ହୋଇ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପାଦନ କରନ୍ତି, ଠିକ୍ ସେମିତି ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ହୋଇଛି। ଗାଁ'ର ପାଠପଢା, ଗୁହାଳେ ଅଣ୍ଡିରା ଘରେ ମାଇ, କାଳିସୀ ଦେବତା, ସାରା ଟାଉନ୍‌ରେ ହଇଜା, ପ୍ରେତ ଗୋଡେଇଲା ପାଟଣାଗଡ଼ରୁ ବଲାଙ୍ଗିର, ରାମଲୀଳା ଇତ୍ୟାଦି କେତୋଟି ଚିତ୍ର ତତ୍କାଳୀନ ସମୟରେ ମଣିଷର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରେ। ଜଣେ ଘରଣୀ ଯେ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଲେଖିଲେ ବି ତା'ର ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ନିଜ ଘର ଛଡା ଆଉ କ'ଣ ଲେଖିପାରିବେ ? ଏହି ଧାରଣାକୁ ଦୂର କରିଦେଇଛି ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ 'ଦିହକର କଥା' ସାଧାରଣତଃ ସେ ଜଣେ ଗୃହିଣୀ ହେଲେ ବି ଜୀବନକାଳରେ ରହିଛି ଅନୁଭୂତି, ଆଶା, ଦୁଃଖ ଓ କଳ୍ପନା କଥନିକା।

ଲେଖିକାଙ୍କ ବିଷୟରେ ଭିନ୍ନ କଥାଟି ହେଲା ଓଡ଼ିଆ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ବିକାଶଧାରାରେ ରହିଥିବା ଧାରାବାହିକ ବିଷୟବସ୍ତୁଠାରୁ ଭିନ୍ନ। ସମଗ୍ର ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ଭାଗ କଲେ ବିଭିନ୍ନ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିହେବ। ଯେମିତି ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ରାଜନେତା, ସାରସ୍ୱତ ସ୍ରଷ୍ଟା, ପ୍ରଶାସକ, ଶିକ୍ଷାବିତ୍, ସମାଜସେବୀ ଓ ସାମ୍ବାଦିକ ଇତ୍ୟାଦି। ଏଭିତରୁ ଲେଖିକା କୌଣସି ବିଭାଗରେ ଯାଉନାହାନ୍ତି। ସମସ୍ତେ ଜାଣନ୍ତି ଯେ ଏମାନଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଉତ୍କର୍ଷ ଓ ଶିକ୍ଷାପ୍ରଦ ବୋଲି। କିନ୍ତୁ ଏହି ଚିନ୍ତାଧାରାକୁ ଏଡ଼ାଇଦେଇ ଜୀବନ ପରିଧିର ସ୍ମୃତିଚାରଣ ଆଗ୍ରହ ଓ ଆତ୍ମଚରିତ ରଚନାରେ ମନୋନିବେଶ କରନ୍ତି ପ୍ରାଣନାଥ ମିଶ୍ର, କପିଳ ମିଶ୍ର, ନରୋତ୍ତମ ଶ୍ରୀଚନ୍ଦନ, ପର୍ଶୁରାମ ଦ୍ୱିବେଦୀ, ନଟବର ସାହୁ, ଧ୍ରୁବଚରଣ ପ୍ରଧାନ ଆଦି। ଏମାନଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଧାରାରେ ଏବେ ଯୋଡ଼ି ହୋଇଗଲେ ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର। ଏହା ସହିତ ଅନୁଭୂତିର ବ୍ୟାପକତା ଓ ସାହିତ୍ୟଧର୍ମୀ ବିଶ୍ଳେଷଣ ରୂପ ହେତୁ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ମହତ୍ତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରେ। ଏହି ପ୍ରକାରର ଧାରାକୁ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପର୍ଯ୍ୟାୟଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି। ସର୍ବମୋଟରେ କହିବାକୁ ଗଲେ ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ କୌଣସି ବୃତ୍ତିଗତ ଅନୁସାରେ ବିଭାଜିତ ନ କରି ତା'ର ଶିକ୍ଷା, ଅନୁଭୂତି, ଆବେଗ ଓ ସାହିତ୍ୟାନୁସାରି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ବୋଲି ସ୍ପଷ୍ଟ କରାଯିବା ଉଚିତ ମନେହୁଏ। ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବି ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସମୃଦ୍ଧି।

'ଦିହକର କଥା'ରେ କେତୋଟି ବିଭାଗ ଅଛି ଯାହା ପାଇଁ ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବୋଲି ଦାବି କରେ। ଯେପରି ମାମାର କାହାଣୀ', 'କଳାସି ଦେବତା', 'ସାରା ଟାଉନ୍‌ରେ ହଇଜା', 'ଗାଁର ଜମିକିଣା', 'ପର୍ଯ୍ୟଟନ ଓ ତୀର୍ଥାଟନ' ଇତ୍ୟାଦିର ବର୍ଣ୍ଣନାଶୈଳୀ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ଜଣେ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଅନ୍ତି। କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଗୌଣ ଚରିତ୍ର ବି ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ଭାବରେ ଜଣାଯାଉଛି। ଅନେକ ଚରିତ୍ରର ସମାଗମ ହେତୁ ଲେଖିକା ନିଜ ଚରିତ୍ରକୁ ସେତିକି ପ୍ରସ୍ଫୁଟିତ କରିପାରିନାହାନ୍ତି। କେବଳ ନିଜକୁ ପରିଚୟାତ୍ମକ ବା ଗୌଣରଖି ତାଙ୍କ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ଆସିଥିବା ଚରିତ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ଭିତରେ ହିଁ ନିଜର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱର କଥାକୁ କହୁଛନ୍ତି। ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ମୁଁ କାର୍ ବା ଅହଂବୋଧ ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇନାହିଁ। ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି। ବହୁ ଆତ୍ମଜୀବନରରେ ଏହି ଅହଂବୋଧ ବା ମୁଁ ... କାର ଥିବା ହେତୁ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ନହୋଇ ଆତ୍ମ ପ୍ରଚାର ସ୍ମୃତିଲିପି ହୋଇଥାଏ। ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର ନିଜେ ମୁଖ୍ୟ ଚରିତ୍ର ନ ହୋଇ ତାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଆସିଥିବା ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ରକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରିଛନ୍ତି। ଲେଖିକାଙ୍କ ଲେଖନୀରୁ – "୧୯୭୫ ସାଲ ଜୁନ୍ ୨୬ ତାରିଖରେ ଏମର୍ଜେନ୍ସି ଜାରି ହେବା ସଂଗେ କିଛି ଛାତ୍ରନେତାଙ୍କ ନାଁ'ରେ ପୋଲିସ୍ ୱାରେଣ୍ଟ ଜାରି ହେଲା। ସେଥିରେ ରାଧୁର ନାଁ ବି ଥିଲା। ଖବର ପାଇ ରାଧୁ ତା' ସାଙ୍ଗ କିଶନ୍ ଗୋଏଲ ସାଙ୍ଗେ ରାୟପୁର ବାହାରେ ଗୋଟିଏ ଘରେ ରହି ପଡିଲା। ପାଞ୍ଚ ଦିନ ପରେ ଜୁଲାଇ ୧ରୁ ୩୧ ତାରିଖଯାଏଁ ତା ଏମ୍.ଏ.ର ଶେଷବର୍ଷ ପରୀକ୍ଷା ଥାଏ। ଲୁଚିଲୁଚି ଆସି ପରୀକ୍ଷା ଦେଇ ହଷ୍ଟେଲରେ ରହି ରାତି ହେଲେ ତା'ଘରକୁ ଫେରେ । ୩୧ ଜୁଲାଇର ପରୀକ୍ଷା ସାରି ସେଇଦିନ ଟ୍ରେନ୍‌ରେ ଟିଟିଲାଗଡ଼ ବାଟଦେଇ ତା ଆରଦିନ ବଲାଙ୍ଗିରରେ ପହଞ୍ଚିଲା। [୫]

ସଂପ୍ରତି ଯେତେ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖାଯାଇଛି ସେସବୁ ଭାବାବେଗରେ ଲେଖିବା ହେତୁ ପରୀକ୍ଷାଧର୍ମୀ ହୋଇପାରୁନାହିଁ। ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଅର୍ଥ ହିଁ ଲେଖକ ନିଜକୁ ନିଜେ ସମୀକ୍ଷା କରିବା। ସେହି ସମୀକ୍ଷା ଯେତିକି ଠିକ୍ ତଥ୍ୟ ଓ ସତ୍ୟ ଉପରେ ଆଧାରିତ ହେଲେ ସାର୍ଥକ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ହୁଏ। ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ତତ୍କାଳୀନ ସମୟର ପ୍ରତିଛବି ଦେଖାଯିବା ସ୍ୱାଭାବିକ। ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯେ କୌଣସି ରୂପରେ ହୋଇପାରେ, ସେଥିପାଇଁ ଗୁରୁତ୍ୱ ବହନ କରେ ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ଓ ପ୍ରକାଶଭଙ୍ଗୀ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ ଲେଖିକା କେବଳ ପ୍ରସଙ୍ଗ

ଅନୁସାରେ ବିଷୟଟି ଉଲ୍ଲେଖ ହେଲେ ଆତ୍ମଜୀବନୀର କଳାତ୍ମକ ରୂପ ପ୍ରକାଶ ପାଏ। ଦିହକର କଥା ପ୍ରସଙ୍ଗଚ୍ୟୁତ ହୋଇଛି ଭଳି ମନେହୁଏ। କାରଣ ଏଠାରେ ଲେଖିକା ସମସ୍ତ ଚରିତ୍ର ଓ ବିଷୟକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେବାପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି। ଯାହାଫଳରେ ଏ ପ୍ରକାରର ମନେହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏହି ପ୍ରକାରର ଲେଖନୀଶୈଳୀ ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର କରି ଗଢ଼ିତୋଳିଛି। ଲେଖିକା ଅନେକ ବିଷୟ ଲେଖିବା ପାଇଁ ଭାବିଥିଲେ ବି ତାହାକୁ ଲେଖିପାରି ନାହାନ୍ତି। ବହୁ ଅଳ୍ପରେ ସୂଚନା ଦେଇ ଆଗକୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି। ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ତାଙ୍କର ଉପସ୍ଥାପନା ଶୈଳୀ ପାଇଁ 'ଦିହକର କଥା' ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର। ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ବା ଗୋଟିଏ ବିଷୟକୁ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରି ଲେଖିବାରେ ଲେଖିକା ମିଶ୍ରଙ୍କ ଚତୁରତା ସ୍ପଷ୍ଟ। ବିଷୟବସ୍ତୁ ଯାହା ଥାଉ ନା କାହିଁକି ଏହା ସଫଳତା ପାଇଁ ପାଠକ ବିମୋହିତ ହୋଇଯାନ୍ତି। ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ବାପା ମା' ଛେଉଣ୍ଡ ବୋଲି କେବେ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଦେଇନାହାନ୍ତି। ସ୍ନେହମୟୀ ହିସାବରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ବିଶାଳ ପରିବାରକୁ ଏକ ସୂତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଛନ୍ତି। ଭଲପାଇବା ଓ ଆଦର କରିବା ତାଙ୍କ ଜୀବନୀରୁ ପାଠକ ଛତ୍ରେ ଛତ୍ରେ ଭେଟିଥାଏ। ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପୁଅ ଝିଅଙ୍କୁ ମଣିଷ କରିବା ପଛରେ ତତ୍ପର ରହିବା ବର୍ତ୍ତମାନ ମଣିଷମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଉଦାହରଣ। ଏତେ ବଡ଼ ବିଶାଳ ପରିବାରକୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିବାପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବ। ଜୀବନ ଓ ପରିବାରର ବାସ୍ତବ, ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଓ ଉଜ୍ଜଳ ଆଲେଖ୍ୟ ତାଙ୍କ ଲେଖନୀକୁ କରିଛି ଦିପ୍ତିମନ୍ତ। ସୂକ୍ଷ୍ମଜୀବନ ପରିଧି ଭିତରେ ବିଶାଳ ମାତୃତ୍ୱର ଆଭା ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଲେଖାଟିକୁ ତିକ୍ତ ମଧୁର କରି ଦେଇଛି। ଉପନ୍ୟାସ, ଗଳ୍ପ, କବିତା ଓ ଭ୍ରମଣକାହାଣୀ ଭଳି ପାଠକଙ୍କ ମନ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଦିନ ବଞ୍ଚିରହିବ।

ଆତ୍ମଜୀବନୀ ମୂଳରେ ଗୀତିମୟତା ଦେଖାଦେଇଛି। ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ତାଙ୍କର କବିତ୍ୱ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ୪/୫ଟି କବିତା ପୁଞ୍ଜିଥିଲେ ବି ବଲାଙ୍ଗିରରେ ଜଣେ ଉଦୀୟମାନ କବି ଭାବରେ ଜାଣନ୍ତି। ବଲାଙ୍ଗିର ଆକାଶବାଣୀରୁ ପ୍ରସାରିତ 'ଛ ଗୁନିଆ ବହୁ' କୌଶଳି କବିତା ପାଇଁ ସେ ବହୁ ଚର୍ଚ୍ଚିତ। ଏହି କବିତା ଆଜି ବି ବଲାଙ୍ଗିରର ଘରେ ଘରେ ସମସ୍ତେ ଗୁଣୁ ଗୁଣେଇ ହେଉଥାନ୍ତି। ପୁଅ ପାଇଁ ଝିଅ ଖୋଜା ବିଷୟରେ ଅତି ମଜାଳିଆ କବିତା ତାଙ୍କ କବିତାରେ ଅଛି। ସେଥିରୁ ପଦେ "

"ବଏଲା-ତୋର ଲାଗି ବହୁ ଦେଖି ଯାଉଛେ ମୁଇଁ
କା'ଣା କାଣା ଦେଖିମି ସେଟା ଦେଇଥା ବତେଇ

X X X

ପୁଅ ବଏଲା ମାଁ ଗୋ ଦେଖି ଛଟା ଗୁନ୍
ଛ'ଗୁନିଆ ବହୁ କାଣା ଯେ ଗୁଟେ ଗୁଟେ କରି ସୁନ୍
ଏ, ବି, ସି, ଡ଼ି, ଇ, ଏଫ୍ କେ ସୁରତା କରିଥିବୁ। [୪]

ଏହି କବିତା ପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ବହୁ ପ୍ରଶଂସା ମିଳିଥିଲା। ସେ କେତେ ଜାଗାରେ ଅତିଥି ହୋଇ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ଏହି କବିତା ପାଇଁ। ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପୁସ୍ତକର ଶେଷରେ 'କଳା ସାହିତ୍ୟ ପରିବାର ବୋଲି ଗୋଟିଏ ପରିଚ୍ଛେଦ ରଖିଛନ୍ତି। ସେଥିରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବାରର କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟକୁ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ଲେଖିଛନ୍ତି। ତାଙ୍କ ପରିବାରରେ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ଦିଗରେ ସମସ୍ତେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥାଇ କଳା ଓ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ରୁଚି ରଖିଛନ୍ତି। ଲେଖିକାଙ୍କ ମନରେ ଟିକିଏ ଅଭିମାନ ଥିଲା। ଯେଉଁଦିନ ଲେଖିକା ହରିହର ମିଶ୍ରଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ରାଧୁମିଶ୍ରର ନାଁ ବୋଲି ପରିଚିତ ନ ହୋଇ ସ୍ୱୟଂ ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲେ, ସେଦିନଠାରୁ ହିଁ ତାଙ୍କ ଭିତରେ ଆଉ ଏକ ନୂତନ ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା। 'ଦିହକର କଥା' ପୁସ୍ତକର ବିଷୟବସ୍ତୁ ନୈଦନ୍ଦିନ ଜୀବନର କଥା, କିନ୍ତୁ ଉପସ୍ଥାପନାର ଭିନ୍ନତା ପାଇଁ ଘଟଣା ସବୁ ନୂଆ ନୂଆ ଲାଗେ। ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀ ପ୍ରମାଣ କରିଛି 'ବ୍ୟକ୍ତି ବଡ଼ ନୁହେଁ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ବଡ଼ ବୋଲି।'

ଲେଖିକା ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀରୁ କେତୋଟି ସୂଚନା ଅନୁମାନ କରିହୁଏ । ଯଥା- ବଲାଙ୍ଗିର ଇତିହାସ, ହଇଜାରେ ଟିଟିଲାଗଡ଼ର ଅବସ୍ଥା, ମହୋତ୍ସବ ଓ ଯାନିଯାତ୍ରା, ମନ୍ତ୍ରତନ୍ତ୍ର, ଶିକ୍ଷା, ଗପସପ, କଳାସଂସ୍କୃତି, ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ଇତ୍ୟାଦି। ଗୋଟିଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଘଟଣା ଲେଖିକାଙ୍କ ଜୀବନରେ ଘଟିଲା, ସେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀଙ୍କୁ 'ଦିହକର କଥା' ପୁସ୍ତକ ସର୍‌ପ୍ରାଇଜ୍ ଦେବେ ବୋଲି ଭାବିଥିଲେ। କିନ୍ତୁ ଦେବା ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ। ପୁସ୍ତକଟିର ପରିସମାପ୍ତିରେ ତାଙ୍କ ସ୍ୱାମୀ ହରିହର ମିଶ୍ର କୋମାକୁ ଚାଲିଗଲେ। ଲେଖିକା ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଦେ କୁହନ୍ତି – "ଏଥିରେ ମୁଁ ମୋ ସ୍ୱାମୀଙ୍କ ସେ କାଳକୁ ନେଇ ଅନେକ କଥା ଲେଖିପାରିଥାନ୍ତି। ହେଲେ ସବୁକଥା ତାଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀରେ ଆସିଯାଇଛି। ତେଣୁ ଏଥିରେ ମୋ ଲେଖିବାର ବଡ଼ ପ୍ରେରଣା ବନିଗଲେ ମୋ ଗାଁ, ଓ ମୋ ନାନୀ। XXX ମୋ ଜୀବନରେ ଆଉ କ'ଣ ଅଛି ଯେ, ଆତ୍ମଜୀବନୀ ଲେଖିବି। ଗାଁ'ରୁ ପିଚୁସଡ଼କ ଆଡ଼କୁ ଆସୁଥିବା ଧର୍‌ସା (କଞ୍ଚାରାସ୍ତା)ର ଶଗଡଗୁଳାରେ ତ ମୋର ୮୯ ବର୍ଷ ସରିଗଲା। ସେଇ ଧର୍‌ସାକୁ ମୁଁ ଜୀବନସାରା ପିଚୁରାସ୍ତା ଭାବି ଆଦରି ନେଇଛି। ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଘରେ ବିଶାଳ ପରିବାରଟିଏ ସମ୍ଭାଳି ସେ ଭିତରେ ହିଁ ମୁଁ ସଂସାର ଯାକର ଆନନ୍ଦ

ପାଇଛି। ଜୀବନଯାକର କଥା ଯେତେବେଳେ ଯାହାମନେ ପଡିଛି ତାକୁ ଅତି ତରବରରେ ସାଉଁଟି ନେଇଛି।[୬]

ଉପସଂହାର :

କୌଣସି ଲେଖାଟିକୁ ସମୀକ୍ଷା ବା ସମାଲୋଚନା କଲାବେଳେ ଆମେ ତା'ଭିତରେ ଖୋଜିଥାଉଁ ସମକାଳୀନର ପ୍ରତିଛବି ଏବଂ କହୁ ଏଇଟା ଅଛି ସେଇଟା ଅଛି। ଏହି ପାରମ୍ପରିକ ସମୀକ୍ଷାଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦୂରେଇ ନ ଗଲେ ବି ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୀକ୍ଷା ଧାରାଟିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ମନେହୁଏ। ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ 'ଦିହକର କଥା' ଆତ୍ମଜୀବନୀକୁ ତାଙ୍କ ପରିବାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବିଷୟ ଛଡ଼ା ସାମାଜିକ ଚଳଣୀ ଇତ୍ୟାଦି ରହିଛି ବୋଲି କହିବା କିନ୍ତୁ ଏସବୁର ଆଲୋଚନା ନକରି ସିଧାସଳଖ ଭାବେ ରାସେଶ୍ୱରୀ ମିଶ୍ର ନୂତନ ଧାରାର ଆଲୋଚନା କରିବାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଅନ୍ତି।

ଜୀବନର ଚଲାପଥରେ ଆବୁଡ଼ାଖାବୁଡ଼ା ରାସ୍ତା ଦେଇ ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳକୁ ଛୁଟିଗଲେ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି। ଏହି ଭାବମୂର୍ତ୍ତିରେ ଥାଏ କେବଳ ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା ଭଲପାଇବା, ତାହା ଜୀବନ ବଞ୍ଚାଇଦିଏ। ଲେଖିକା ମିଶ୍ରଙ୍କ ଆତ୍ମଜୀବନୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ହିଁ ଏହି କଥାଟି ସୂଚାଇଦିଏ। ଏହି ସ୍ନେହ, ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭଲପାଇବା, ପାରିବାରିକ କିମ୍ବା ଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ହୋଇପାରେ। ମଣିଷ ଯେତେ ନିଷ୍ଠୁର ଥାଉନା କାହିଁକି କେଉଁଠି ନା କେଉଁଠି ତା' ମନ ଭିତରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଶୀଳ ମନୋଭାବ ରହିଥାଏ। ଏହି ଭାବ କୌଣସି ଆସନ ଓ ପ୍ରଶାସନ ଇତ୍ୟାଦିର ଅପେକ୍ଷା ରଖେନାହିଁ ସେ ଆବୋରି ନେଇଥାଏ ବିଶାଳତାକୁ। ସେଇଠି ଚିର ଦୁଃଖ ଚିର ସୁଖରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ। ଜୀବନରେ କଣ୍ଟା କେତେ ଫୁଲ କେତେ ତଥାପି ସ୍ମୃତି ତ କଦାପି ନୁହେଁ ଫିଙ୍ଗିବାର। ହୋଇପାରେ ସୁଖ ଅବା ଦୁଃଖର କଥା ତଥାପି ହୋଇଯାଏ ' ଦିହକର କଥା', ଶିଖିବା ଓ ଶିଖାଇବା ମନୋବୃତ୍ତିର ବ୍ୟଥା।

ସଂକେତ ସୂଚୀ :

(୧) ପାଣିଗ୍ରାହୀ, କାଳିନ୍ଦୀଚରଣ : ଅଙ୍ଗେ ଯାହା ନିଭାଇଛି, କଟକ ଷ୍ଟୁଡେଣ୍ଟ ଷ୍ଟୋର, କଟକ, ପୃ.୩

(୨) Olney, James - Metaphors of self: The meaning of Autobiography, P-36

(୩) Nai, Dr. D.G. Art of Autobiography, P-29.

(୪) ମିଶ୍ର, ରାସେଶ୍ୱରୀ : ଦିହକର କଥା (୨୦୧୯), ପଶ୍ଚିମା ପବ୍ଲିକେଶନ୍ସ, ପୃ. ୨୧

(୫) ଦିହକର କଥା, ପୃ.୧୬୭

(୬) ଦିହକର କଥା, ପୃ. ୨୧୫

(୭) ଦି ହକର କଥା, କେମିତି ଲେଖିଲି ଆତ୍ମଜୀବନୀ

❖ ❖ ❖